

GULLSPÅNGS KOMMUNS FOLKHÄLSORÅD

Verksamhetsplan 2010

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	3
FOLKHÄLSA	3
FOLKHÄLSOARBETE I GULLSPÅNGS KOMMUN	3
FOLKHÄLSORÅDET	5
<i>Folkhälsorådets uppgift</i>	5
BEREDNINGSGRUPPEN.....	5
<i>Beredningsgruppens uppgift</i>	5
DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE I SAMHÄLLET	6
BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I GULLSPÅNGS KOMMUN.....	6
FAMILJECENTRAL	6
FÖRELÄSNINGSSERIE LIVSSTIL OCH HÄLSA.....	6
FÖRENINGSSAMVERKAN	6
KULTURUTVECKLING	7
HÄLSOINSPIRATÖRER I ARBETSLIVET.....	7
SENIORGEMENSKAP	7
TINNITUS FÖREBYGGANDE ARBETE I GULLSPÅNGS KOMMUN	7
FYSISK AKTIVITET	8
MOTIONSKAMPANJ	8
GEMENSAM KLASSUTMANING I MARIESTAD, TÖREBODA OCH GULLSPÅNGS KOMMUNER.....	8
HÄLSOSLINGOR	8
PROJEKT IDROTTSAMORDNARE.....	8
TOBAK, ALKOHOL, NARKOTIKA, DOPNING OCH SPEL	9
ANTIRÖK- OCH SNUSKORT	9
ARBETE MOT LANGNING AV ALKOHOL TILL MINDERÅRIGA.....	9
FÖRÄLDRAUTBILDNING ÖPP, ÖREBRO PREVENTIONSPROGRAM	9
INTERNET HÄLSORÅD	9
ÖVRIGT UTVECKLINGSARBETE	10
FOKUSOMRÅDE	10
”STIMULANSPENGAR”	10
FOLKHÄLSOARBETE PÅ KOMMUNENS HEMSIDA	10
KOMMUNUTVECKLING GENOM LEADERPROJEKT	10
REGIONAL UTVECKLING FÖR FOLKHÄLSA	10
BUDGET	11
<i>Intäkter</i>	11
<i>Utgifter</i>	11

Inledning

I denna verksamhetsplan beskrivs hur folkhälsoarbetet i Gullspångs kommun är planerat att bedrivs under 2010. Planen avser gälla för aktörer i kommunen som bedriver folkhälsoarbete i samverkan med folkhälsorådet och ska vara ett stöd och målriktning i detta arbete.

Planen avser inte att tillskriva sig folkhälsoarbete, utan belyser utvecklingsarbetet inom området. Det ”osynliga folkhälsoarbetet” såsom att bygga koalitioner, förankra idéer och arbetsstrategier, samt att mobilsera resurser lyfts inte fram i denna plan men pågår i många fall under längre tid innan det leder till konkret verksamhet, vilket ofta är en nödvändighet för långsiktigt hälsofrämjande arbete.

Folkhälsa

Folkhälsa avser det allmänna hälsotillståndet och hälsans utveckling i hela eller delar av befolkningen samt dess fördelning bland olika grupper eller geografiska områden. Arv, kön, ålder, livsvillkor, miljöer, produkter och levnadsvanor är exempel på faktorer som påverkar människors hälsa. Genom politiska beslut är det möjligt att påverka flertalet av dessa faktorer, tillsammans med ett systematiskt sjukdomsförebyggande- och hälsofrämjande arbete. Folkhälsopolitiken ska fokusera på att motverka orsakerna till ohälsa och att stärka faktorer som främjar god hälsa, samt förbättra människors möjligheter och motivation att själva ta större ansvar för sin hälsa.

Ett av de viktigaste värdena i livet är att ha en god hälsa. Människor som har goda utbildningsmöjligheter, meningsfull sysselsättning och en rik fritid – i ett samhälle byggt på framtidstro, delaktighet, och kreativitet – mår bra. Befolkningens välfärd, invånare som trivs och är friska är sannolikt en av de främsta förutsättningarna för en kommuns utveckling och tillväxt.

Folkhälsorådet i Gullspångs kommun har till uppgift att utveckla och samordna det tvärssektoriella folkhälsoarbetet i kommunen. Folkhälsofrågorna berör alla samhällssektorer och alla nivåer i samhället. Ett framgångsrikt folkhälsoarbete, med utgångspunkt att stärka människor att göra hälsofrämjande val kräver samverkan och samarbete mellan kommunens olika verksamheter, primärvården, myndigheter, organisationer och medborgare.

Folkhälsoarbete i Gullspångs kommun

Folkhälsoarbetet är ett långsiktigt arbete och en ständigt pågående process. Hälsoläget i kommunen presenteras årligen genom ett behovsunderlag som ligger till grund för folkhälsorådets verksamhetsplanering och prioriteringar. Därefter följs folkhälsoarbetet årligen upp genom en verksamhetsberättelse.

Sveriges riksdag har antagit ett övergripande nationellt folkhälsomål ”Att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen”, med elva målområden. Målområdena omfattar de bestämningsfaktorer som har störst betydelse för folkhälsan, dvs. faktorer i samhällsorganisationen som bidrar till hälsa och ohälsa och därmed påverkar människors livsvillkor och levnadsvanor.

Folkhälsorådets verksamhetsplan för 2010 utgår från det nationella folkhälsomålet och folkhälsorådet har valt att prioritera tre av de elva målområdena.

- **Delaktighet och inflytande i samhället**
- Ekonomiska och sociala förutsättningar
- Barns och ungas uppväxtvillkor
- Hälsa i arbetslivet
- Miljöer och produkter
- Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård
- Skydd mot smittspridning
- Sexualitet och reproduktiv hälsa
- **Fysisk aktivitet**
- Matvanor och livsmedel
- **Tobak, alkohol, narkotika, dopning och spel**

Folkhälsorådet i Gullspångs kommun har beslutat att rikta det lokala folkhälsoarbetet till de tre prioriterade målområdena: *Delaktighet och inflytande i samhället*, *Fysisk aktivitet*, samt *Tobak, alkohol, narkotika, dopning och spel* beslutade. Prioriterade målgrupper är barn och ungdomar 0-18 år. Dessutom är förhoppningen att utöka arbetsstrategierna riktade mot åldersgruppen 60 år och äldre.

Liksom tidigare år är det budgeterat för s.k. stimulanspengar, en liten pott pengar som ger organisationer, näringslivet, ideella sektorn, och kommunal- och primärvårdsverksamheter, möjlighet att söka medel eller få anslag till projekt/arbeten som skapar engagemang i folkhälsoarbetet. Beviljade ansökningar skall bygga på arbeten relaterade till ett eller flera av folkhälsorådets tre prioriterade målområden.

Avtalet mellan Gullspångs kommun och Västra Götalands regionen innebär att kommunen och regionen avsätter lika mycket för det kommunala folkhälsoarbetet, dvs. 10 kr/invånare, vilket ger en sammanlagd budget på 114 000 kr.

Denna verksamhetsplan antogs av Folkhälsorådet i Gullspångs kommuns den 12 oktober 2009.

Folkhälsorådet

Folkhälsorådet är ett samverkansorgan mellan Gullspångs kommun och Västra Götalandsregionen i syfte att initiera, utveckla och samordna resurser för förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Gullspångs kommun

Carina Gullberg (s), ordförande	Kommunstyrelsen
Per-Arne Brandberg (s)	IFO/LSS- utskottet
Jan Hassel (s)	Äldreomsorgsutskottet
Fredrik Nilsson (kvf)	Miljö- och byggnadsnämnden
Eivor Nygren (kvf)	Barn- och utbildningsutskottet
Claes Holmberg (fp), ersättare	Barn- och utbildningsutskottet

Västra Götalandsregionen, Hälso- och sjukvårdsnämnden Östra Skaraborg

Christer Eriksson (mp), vice ordförande	
Rune Skogsberg (c)	
Titti Waltersson, Folkhälsoplanerare	Folkhälsoenheten Skaraborg

Folkhälsorådets uppgift

- Kartlägga och analysera hälsoläget i kommunen.
- Verka för att konsekvenserna för folkhälsa belyses i såväl planering som beslutsprocess inom samtliga nämnders ansvarsområde.
- Skapa möjligheter för att genomföra praktiskt folkhälsoarbete.
- Koordinera och utveckla tvärsektoriellt folkhälsoarbete.
- Årligen upprätta verksamhetsplan med budget.
- Årligen avge verksamhetsberättelse.

Beredningsgruppen

Hans Sandén	Kommunchef
Eva Thimfors	Socialchef
Kinga Konopka	Skolchef
Ann Johansson	Företagssköterska, Kinnekullehälsan
Margareta Dehlén	Vårdcentralföreståndare, Primärvården
Elisabeth Magnusson	Närpolisbefäl, polisen
Annica Gustavsson	Samordnare Norra Skaraborg, Samordningsförbundet
Titti Waltersson	Folkhälsoplanerare, Folkhälsoenheten Skaraborg

Beredningsgruppens uppgift

Beredningsgruppen bereder ärenden till folkhälsorådet som kallas till möte minst fem gånger per år, samt ansvarar för handläggning av löpande folkhälsoärenden.

Delaktighet och inflytande i samhället

Delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande förutsättningarna för folkhälsan. Det är viktigt för den enskilde individen att se ett sammanhang, känna makt över sitt liv och att kunna påverka sin livssituation.

Brottsförebyggande arbete i Gullspångs kommun

Det lokala brottsförebyggande arbetet i Gullspångs kommun syftar till att öka trygghet och säkerhet hos kommuninvånarna.

Verksamhetsmål: Att utveckla det lokala brottsförebyggande arbetet. Att aktivt arbeta med Grannsamverkan och stötta Nattvandrare i kommunen.

Samverkan: Säkerhetssamordnare, Polis, Nattvandrare, Socialtjänstförvaltningen, Barn- och utbildningsförvaltningen, folkhälsoplanerare, Handel- och näringsliv, m.fl.

Familjecentral

Familjecentralen är en viktig del av kommunens och primärvårdens satsning för barn och ungdomars hälsa. En god hälsoutveckling bygger på att den kommer alla till del, samtidigt som tidiga insatser ger störst hälsoeffekt. Familjecentralens breda generella ansats skapar goda förutsättningar för just detta.

Verksamhetsmål: Att arbeta för att öka marknadsföringen kring Familjecentralen

Samverkan: Folkhälsoplaneraren, styrgruppen för familjecentralen.

Föreläsningsserie Livsstil och hälsa

Föreläsningar som hålls på kvällstid och vänder sig till allmänheten, vilka planeras i samverkan med samtliga studieförbund och SISU, kommunerna och Folkhälsoråden i Mariestad, Töreboda och Gullspångs kommun.

Verksamhetsmål: Att arrangera en föreläsningsserie riktad till allmänheten.

Samverkan: Arbetsgruppen för föreläsningsserien

Föreningssamverkan

Oberoende av ålder ska Gullspångs kommun vara en kommun där invånarna ges möjlighet till social samvaro och upplever sig ha en meningsfull fritid. Genom att arbeta för att lyfta fram olika föreningar och deras aktiviteter är förhoppningen att det ökar möjligheten för kommuninvånarna att vara aktiva inom föreningslivet, delta i cirkelutbildningar m m.

Verksamhetsmål: Att verka för en utveckling och ökad tillgänglighet av Gullspångs kommuns ideella sektor

Samverkan: Folkhälsoplaneraren, ideella föreningar, studieförbund, m.fl.

Kulturutveckling

Det finns många främjande aspekter i en kulturutveckling i kommunen och att tillgängligheten till kulturen utvecklas och utökas, i synnerhet för åldersgruppen tonåringar.

Verksamhetsmål: Att verka för kulturutveckling och ökad kulturtillgänglighet i kommunen

Samverkan: Strategi- och styrgruppen för kulturarbete i kommunen

Hälsoinspiratörer i arbetslivet

Hälsan är den enskilde individens viktigaste resurs, samtidigt som hälsan är en viktig del i ett sunt och bra arbetsliv. Folkhälsorådet ska verka för att information, kunskap och inspiration sprids till arbetsplatser i kommunen.

Verksamhetsmål: Stimulera arbetsgivare/platschefer till att aktivt arbeta för medarbetarnas hälsa och välbefinnande. Verka för ett lågt ohälsotal. Arbeta för att stödja och inspirera kommunens Hälsainspiratörer och på så vis hjälpa dem att engagera sina kollegor.

Samverkan: Arbetsgivare/Platschefer på arbetsplatser i kommunen, Hälsainspiratörer, folkhälsoplaneraren m.fl.

Seniorgemenskap

Andelen äldre i befolkningen har ökat markant de senaste åren och det blir allt viktigare med insatser för att bibehålla och utveckla en god hälsa för denna målgrupp. Därför är insatser som leder till minskad isolering, ensamhet och otrygghet särskilt viktiga liksom möjlighet till ökad delaktighet i förenings- och kursverksamhet.

Verksamhetsmål: Att under året arrangera temaeftermiddag för pensionärerna i kommunen på temat äldres hälsa. Att genom samverkan med berörda parter arbeta för att hitta strategier för insatser riktade till målgruppen 60 år och äldre.

Samverkan: Gruppen för äldres hälsa.

Tinnitus förebyggande arbete i Gullspångs kommun

Med anledning av allt mer tilltagande hörselskador bland barn och ungdomar har en policy och ett handlingsprogram, för minskat buller i Gullspångs kommun, tagits fram.

Förhoppningen är att handlingsprogrammet antas av kommunfullmäktige slutet av 2009/början av 2010, programmet ska gälla fram till 2013.

Verksamhetsmål: Att det förebyggande arbetet fortskrider så som det angivits i programmet.

Samverkan: Miljö- och byggnadsförvaltningen, Barn- och utbildningsförvaltningen, Tekniska förvaltningen, Folkhälsoplaneraren

Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet kan verka förebyggande och främjande på många olika sätt för människan och är således ett viktigt målområde att arbeta med.

Motionskampanj

Förhoppningen är att under 2010 anordna en eller flera större/mindre kampanjer för att öka motivationen och tillgängligheten för fysisk aktivitet, riktade till en eller flera målgrupper.

Verksamhetsmål: Att öka den fysiska aktiviteten bland kommunens invånare

Samverkan: Folkhälsoplaneraren, Agenda 21-samordnaren, Hälsoinspiratörer, skolan, ideella föreningar m.fl.

Gemensam klassutmaning i Mariestad, Töreboda och Gullspångs kommuner

Syftet med klassutmaningen är att uppmuntra elever och personal att gå eller cykla till skolan/arbetet istället för att åka bil. Klassutmaningen är ett led i arbetet med att öka antalet elever som går eller cyklar till skolan och mer rörelse i vardagen. Det är också ett verktyg för att få igång fler "Vandrande skolbussar" på kommunens skolor.

Verksamhetsmål: Att arrangera en ny klassutmaning som syftar till att öka andelen som går/cyklar till skolan eller som på annat sätt bidrar till ökad fysisk aktivitet i vardagen.

Samverkan: Folkhälsoråden i Mariestad, Töreboda och Gullspångs kommuner i samverkan med skolorna.

Hälsoslingor

Förhoppningen är att kunna anordna Hälsoslingor i en eller flera av kommundelarna på ca 3-5 km i vackra miljöer med markerade promenadstråk. Strävan är att slingorna ska vara anpassade så att de är tillgängliga för alla.

Verksamhetsmål: Att starta upp "hälsoslingor" i kommunen.

Samverkan: Tekniska förvaltningen, Folkhälsoplaneraren, lokala aktörer

Projekt Idrottssamordnare

Sju idrottsföreningar har i samverkan med skolan och Folkhälsorådet i Gullspångs kommun sökt, och blivit beviljade, medel genom Idrottslyftet för att kunna projektanställa Idrottssamordnare i kommunen. Idrottssamordnaren ska bl.a. samordna de olika föreningarnas aktiviteter, planera för och leda grundläggande rörelseträning och rastaktiviteter, samt främja elevernas rörelseglädje.

Verksamhetsmål: Att elever årskurs F-6 i Gullspångs kommun ska få prova på deltagande föreningars idrotter under organiserade former under höst- och vårtermin 2009/2010.

Samverkan: Gullspångs IF, Hova IF, Misogi Aikido, OK Amne, Otterbäckens bandyklubb, Ribbingsfors Golfklubb, Ridklubben Gullhov, barn- och utbildningsförvaltningen samt Folkhälsorådet.

Tobak, alkohol, narkotika, dopning och spel

Minderåriga skall avstå från droger. Under graviditeten, i trafiken och i arbetslivet skall ingen alkohol förekomma. Kommuninvånarna skall ha ett sunt förhållningssätt till spel.

Antirök- och snuskort

Alla elever i årskurserna 6 – 9 erbjuds ett antirök- och snuskort, en satsning för att minska risken för tobaksdebut i skolåldern. Genom att ta emot kortet förbinder sig eleven att vara tobaksfri och kan i gengäld vara med i ett antal utlottningar med fina priser.

Verksamhetsmål: Att eleverna i årskurs 6 – 9 innehar ett antirök- och snuskort och avstår tobaksbruk.

Samverkan: Skolsköterskorna, lärare och folkhälsoplaneraren

Arbete mot langning av alkohol till minderåriga

Alkoholdebuten för ungdomar går allt längre ned i åldrarna och tillgängligheten till alkohol har ökat. Sedan 2007 samarbetar Folkhälsoenheten och Polisen i Skaraborg med syfte att minska missbruket av alkohol bland unga, öka kunskapen om alkoholens konsekvenser, visa på polisens möjligheter att ingripa då minderåriga är berusade eller bär på alkohol samt ingripa mot de som langar.

Verksamhetsmål: Att fortsätta kraftsamlingen mot langning av alkohol till minderåriga

Samverkan: Folkhälsoenheten och Polisen i Skaraborg

Föräldrautbildning ÖPP, Örebro PreventionsProgram

ÖPP är en föräldrautbildning som handlar om att skapa nätverk föräldrar emellan och att genom gemensamma överenskommelser stödja varandra i föräldrarollen, klargöra den egna inställningen till berusningsdrickande och att samtala med barnen kring frågan. Strävan är också att höja åldern för ungdomars alkoholdebut och förändra deras sätt att använda alkohol. Upplägget bygger på att utbildade personer inom ÖPP (personal från socialtjänsten och elevhälsan) deltar på föräldramöten som hålls på Gullstensskolan Äldre. Folkhälsorådet bistår med statistikuppgifter inom ämnet och stöttar ÖPP-utbildningar.

Verksamhetsmål: Att stötta att fler utbildar sig inom ÖPP. I mån av utbildningsmöjligheter är förhoppningen att föräldramöten på Gullstensskolan Äldre besöks av utbildade ÖPP-instruktörer och att samtliga föräldrar får skriftlig information om det som tagits upp på föräldramötet.

Samverkan: Socialförvaltningen, Elevhälsan, skolan och folkhälsoplaneraren.

Internt Hälsoråd

I Hälsö- och sjukvårdsnämndens beställning framgår ett uttalat önskemål att samverkan mellan primärvård, folktandvård och det lokala folkhälsoarbetet ska stärkas och utvecklas.

Verksamhetsmål: Informationssatsningar kring livsstilsfrågor riktade till allmänheten

Samverkan: Folkhälsoplaneraren, Vårdcentralen, Folktandvården.

Övrigt utvecklingsarbete

Fokusområde

Det kommunövergripande fokusområde som samtliga kommuner i Skaraborg gemensamt ska arbeta med under 2011, enligt gällande avtal mellan kommunerna och Västra Götalandsregionen, är Psykisk hälsa.

Verksamhetsmål: Att tillsammans med övriga folkhälsoråd i Skaraborg och Folkhälsoenheten Skaraborg samarbeta kring gemensamt fokusområde.

”Stimulanspengar”

För att uppmuntra projekt eller arbete som stärker, stödjer och skapar engagemang i folkhälsoarbetet finns stimulansmedel avsatta. Avsikten med medlen är att ge utrymme för folkhälsoarbete som ligger utanför ordinarie verksamhet eller som kan förstärka densamma.

Verksamhetsmål: Ge organisationer, näringslivet, ideella sektorn, och kommunal- och primärvårdsverksamheter, möjlighet att söka medel till projekt/arbeten som skapar engagemang i folkhälsoarbetet. Beviljade ansökningar skall relatera till ett eller flera av folkhälsorådets tre prioriterade målområden.

Folkhälsoarbete på kommunens hemsida

På kommunens hemsida skall det finnas information om det lokala folkhälsoarbetet

Verksamhetsmål: Arbeta för att hålla folkhälsans sida på kommunens hemsida uppdaterad.

Kommunutveckling genom Leaderprojekt

Under 2010 medverkar Folkhälsoplaneraren i Leader projektet ”*Ökat lärande med rekreation och upplevelse i naturen vid Getryggen i Hova*” var syfte är att skapa ett attraktivt upplevelsecenter med stor social betydelse för rekreation, friluftsliv, och stimulera användandet av skogen som en social resurs i skolan, äldreomsorgen, rehabilitering, hälsovården samt för lokal och regional utveckling.

Verksamhetsmål: Att verka som resurs i aktuellt projektarbetet, samt uppmuntra till att fler Leaderprojekt startas upp i kommunen gärna med syften som relaterar till Folkhälsorådets prioriterade målområden.

Samverkan: Folkhälsoplaneraren, Hova IF, SOK Udden, Skogsstyrelsen, Skolan, Agenda 21, Kommunen m.fl.

Regional Utveckling För Folkhälsa

Folkhälsoplaneraren deltar i utvecklingsarbete inom folkhälsa i Västra Götaland, som representant från Skaraborg i RUFF-gruppen (Regional Utveckling För Folkhälsa), tillsammans med representanter från Statens Folkhälsoinstitut, Folkhälsokommitténs kansli, Fyrbodals kommun, Göteborg, Sjuhärad/Mitten Älvsborg och Södra Bohuslän. Arbete pågår inom sex utvecklingsområden: organisation/kommunikation, värdegrund, statistik/hälsodata, metod, utbildning samt utvärdering

Verksamhetsmål: Att verka för utveckling av folkhälsoarbete inom regionen

Samverkan: RUFF-gruppen

Budget

Folkhälsorådets budget samfinansieras av Gullspångs kommun och Västra Götalandsregionen hälso- och sjukvårdsnämnd Östra Skaraborg, där regionen och kommunen vardera avsätter tio kronor per invånare för lokalt folkhälsoarbete.

Intäkter

Gullspångs kommun	57.000 kr
Lokala Hälso- och sjukvårdsnämnd Östra Skaraborg	57.000 kr
Summa:	114.000 kr

Utgifter

Delaktighet och inflytande	55.000 kr
Fysisk aktivitet	12.000 kr
Tobak, alkohol, narkotika, dopning och spel	25.000 kr
Övrigt utvecklingsarbete	22.000 kr
Summa:	114.000 kr

Omfördelning av resurser mellan de olika budgetområdena kan komma att ske under verksamhetsåret, beroende på behov.